Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat …/…/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre egyedi mezőgazdasági intézkedéseknek a kisebb égei-tengeri szigetek javára történő megállapításáról

(COM(2010) 767 végleges – 2010/0370 (COD))

(2011/C 132/15)

Önálló előadó: **Christos POLYZOGOPOULOS**

2011. január 18-án a Tanács és 2011. január 20-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi …/…/EU rendeletre egyedi mezőgazdasági intézkedéseknek a kisebb égei-tengeri szigetek javára történő megállapításáról

COM(2010) 767 végleges – 2010/0370 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2011. február 28-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. március 15–16-án tartott, 470. plenáris ülésén (a március 15-i ülésnapon) 174 szavazattal 6 ellenében, 17 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

Következtetések és ajánlások

1. **Következtetések**

Az EGSZB üdvözli a vizsgált, a korábbi 1405/2006/EK rendelet átdolgozására irányuló javaslat tervezetének tekinthető dokumentumot, éspedig az alábbi okokból:

1.1 A korábbi rendeletet számos alkalommal módosították, egyrészt az európai jogalkotás fejlődése miatt, másrészt pedig a Lisszaboni Szerződéssel való harmonizáció érdekében. Át kell dolgozni a jogalkotási dokumentum szerkezetét is, hogy a rendelet új változata egyértelműbbé tegye a támogatási program központi szerepét, illetve hangsúlyt helyezzen:

a) az egyedi ellátási szabályokra,

b) valamint a helyi termelést támogató egyedi intézkedésekre.

1.2 A rendelet új szövege kifejezetten megemlíti, hogy milyen alapvető elemekből kell állnia egy, a kisebb égei-tengeri szigetek számára helyi jelentőséggel bíró mezőgazdasági termékekre vonatkozó egyedi rendszernek, és ezáltal hatékonyan megoldja az elszigeteltségből, a távoli fekvésből, a szigetjellegből, a kis területből, a kedvezőtlen domborzati és éghajlati viszonyokból, valamint a néhány terméktől való gazdasági függésből adódó nehézségeket.

1.3 Az új rendelet 2. cikke megjegyzi, hogy az intézkedések egyrészt azoknak a céloknak az eléréséhez járulnak hozzá, amelyek a távoli fekvésből, a szigetjellegből és a kis területből adódó többletköltségek mérséklése által biztosítani kívánják a kisebb szigetek ellátását olyan termékekkel, amelyek alapvető fontosságúak az emberi fogyasztás vagy a feldolgozás szempontjából, illetve mezőgazdasági inputanyagként, másrészt pedig segítik a mezőgazdasági tevékenység megőrzését és fejlesztését a kisebb szigeteken, beleértve a helyi termékek előállítását, feldolgozását és forgalmazását is.

1.4 A rendelet a verseny torzulásának és a gazdasági szereplők közötti hátrányos megkülönböztetésnek az elkerülése érdekében gondoskodni kíván arról, hogy Görögország a kisebb égei-tengeri szigetekre vonatkozó szabályokat ugyanúgy hajtsa végre, mint ahogyan az más hasonló programok esetében is történt.

1.5 A rendelet megfelelő költségvetési gazdálkodást garantál, mivel Görögországnak a programjában fel kell tüntetnie a helyi termékeknek szánt közvetlen kifizetéseket képező támogatásokat, konkrétan megemlítve, hogy az összeg miként került meghatározásra.

1.6 A rendelet szerint az egyedi ellátási szabályok pénzügyi felső határa 20 %-kal emelkedik.

1.7 Az Európai Bizottság végrehajtási hatásköröket kap a bizonyítványok rendszerének és a gazdasági szereplők által az egyedi ellátási szabályok keretében vállalt kötelezettségvállalásoknak az egységes feltételeit, valamint a Görögország által alkalmazandó ellenőrzések általános keretét illetően.

1.8 A 11. cikk (2) bekezdése szerint az Európai Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktussal határoz a gazdasági szereplők nyilvántartásba vételének feltételeiről, szükség esetén előírja biztosíték letétbe helyezését az igazolások kiadásához, illetve intézkedéseket fogadhat el a programmódosítások elfogadási eljárásának kialakítására.

Indokolás

2. **Bevezető**

2.1 Az 1782/2003/EK rendelet értelmében az intézkedések céljai, valamint a programozási, számviteli és az EU többi politikájával való koherenciát célzó elvek közös szabályokat vezettek be a közös agrárpolitika keretébe tartozó közvetlen támogatási rendszerek számára.

2.2 A Szerződés 291. cikkének (2) bekezdése alapján a végrehajtási hatáskörökkel felruházott Európai Bizottság meghozza a szükséges szabályozási rendelkezéseket annak érdekében, hogy a verseny torzulásának és a gazdasági szereplők közötti hátrányos megkülönböztetésnek az elkerülése érdekében gondoskodjon arról, hogy Görögország a kisebb égei-tengeri szigetekre vonatkozó szabályokat ugyanúgy hajtsa végre, mint ahogyan az más hasonló programok esetében is történt.

2.3 A rendelet garantálja a bizonyítványok rendszerének végrehajtására és a gazdasági szereplők által az egyedi ellátási szabályok keretében tett kötelezettségvállalásokra vonatkozó egységes feltételeket (11. cikk (3) bekezdés).

2.4 A rendelet meghatározza a programok egységes végrehajtásának feltételeit (6. cikk (2) bekezdés, 15. cikk (3) bekezdés és 18. cikk (3) bekezdés), valamint a Görögország által alkalmazandó ellenőrzések általános keretét (7. cikk, 12. cikk (2) bekezdés és 14. cikk (1) bekezdés).

2.5 Az EGSZB úgy véli, hogy mind az elfogadás alatt álló rendelet tartalmának gazdagítása, mind pedig az Égei-tenger kisméretű szigetekben gazdag vidékére vonatkozó integrált politika kidolgozása tekintetében fel kellene használni a jelen vélemény 4., 5., 6. és 7. pontjában kifejtett gondolatokat, álláspontokat és ajánlásokat.

3. **A javasolt rendelet lényegi tartalma**

3.1 A számos módosítás miatt és a Lisszaboni Szerződéssel való összhang biztosítása érdekében a korábbi 1405/2006/EK rendelet hatályát veszti, és az új rendelet annak helyébe lép.

3.2 A kisebb égei-tengeri szigetek Görögország által kidolgozott és jóváhagyásra az Európai Bizottsághoz benyújtott támogatási programjának tartalmát (II. fejezet, 5. cikk) a szubszidiaritás elvének alkalmazásával és annak megfelelően kell pontosítani. Görögország ugyanebben a szellemben, az általa már megállapított elvek alapján a szükségleteknek megfelelően teljes rugalmassággal módosíthatja a programot (II. fejezet, 3. és 6. cikk).

3.3 A rendelet egyedi ellátási szabályokat állapít meg az Európai Unió olyan mezőgazdasági termékeire, amelyek a kisebb égei-tengeri szigeteken alapvető fontosságúak az emberi fogyasztás vagy a feldolgozás szempontjából, illetve mezőgazdasági inputanyagként (3. cikk). Rendelkezik arról is, hogy Görögországnak ellátási mérleget kell készítenie a szigetek éves igényeinek lefedése érdekében.

3.4 Támogatás a kisebb szigetek bármely mezőgazdasági termékkel való ellátásához nyújtható a forgalomba hozatal költsége alapján, amit a szigeteket ellátó görög szárazföldi szállítási kikötőktől kell számítani, figyelembe véve az elszigeteltségből és a kis területből adódó esetleges többletköltségeket is.

3.5 A különleges földrajzi helyzet, a termékek szállítási többletköltségei és az elszigeteltségből adódó további nehézségek hátrányos helyzetet teremtenek, amelynek kiegyenlítéséhez csökkenteni kell az érintett termékek árát, amihez viszont egyedi ellátási szabályok bevezetésére van szükség. A különleges ellátási szabályok hatálya alá tartozó termékeknek kiváló minőségűeknek és piacképeseknek kell lenniük a visszaélések elkerülése érdekében.

3.6 Tekintettel a szállítás többletköltségeire, illetve az Európai Unióban előállított termékek versenyképességének fenntartása érdekében fontos lenne támogatni a kisebb égei-tengeri szigetek uniós termékekkel történő ellátását.

3.7 Azokban az esetekben, amikor a különleges ellátási szabályokból gazdasági előnyök származnak, tilos a termékek továbbszállítása vagy exportálása. A külső piacokon történő értékesítés azzal a feltétellel lehetséges, hogy visszatérítik az említett gazdasági előnyt. Az egyedi ellátási szabályok hatálya alá tartozó termékeket egyébiránt adminisztratív ellenőrzéseknek kell alávetni (14. cikk).

3.8 A támogatás megítélésének feltétele, hogy a gazdasági szereplők igazolják a megfelelő nyilvántartásba való felvételüket.

3.9 A rendelet a feldolgozott termékek tekintetében ösztönzi a kisebb égei-tengeri szigetek közötti kereskedelmet és az Unió többi részébe vagy harmadik országokba irányuló kivitelt.

3.10 A helyi termelés is ösztönzésben részesül annak a támogatási programnak a segítségével, amelyet először az 1405/2006/EK rendelet intézményesített, és amely támogatta egy sor termék termelését, kereskedelmét és feldolgozását. Az ilyen irányú intézkedések ugyanis a mezőgazdasági termelés tekintetében hatékonyaknak bizonyultak.

3.11 A rendelet intézkedéseket tartalmaz a tanulmányok, a bemutatóprojektek, a képzési tevékenység és a technikai segítségnyújtás finanszírozására (15. cikk).

3.12 Támogatást kap a mezőgazdasági termelés és a minőségi termékek kereskedelme is.

3.13 A javasolt rendelet meghatározza az Európai Bizottság hatásköreit a felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására, amelyekről értesítenie kell az Európai Parlamentet és a Tanácsot.

4. **Ajánlások**

Az EGSZB szerint különös hangsúlyt kell helyezni az alábbiakra, illetve a következő intézkedéseket kell meghozni:

4.1 A mezőgazdasági termékeket be kell építeni a szigeti turizmus fejlesztésével kapcsolatosan kidolgozásra kerülő megfelelő keretbe, illetve mindenekelőtt vonzóvá kell tenni az ilyen termékeket azon európai és nemzetközi fogyasztók számára, akik méltányolják a földközi-tengeri táplálkozási kultúra és a helyi biogazdálkodásból származó élelmiszerek különleges értékét.

4.2 Ugyanilyen fontos intézkedéseket hozni annak érdekében, hogy a hagyományos mezőgazdasági termékeket hatékonyabban használják ki, ugyanis az azok iránti kereslet más gazdasági ágazatokban – például a gyógyszeriparban, a kozmetikában, a homeopátiában – is egyre növekszik, hiszen gyógyászati tulajdonságokkal is rendelkeznek (masztix, olívaolaj, méz, különböző fűszernövények stb.).

4.3 Hasznos lenne, ha a szigetek lakosságát tájékoztatnák termékeik tápanyagértékéről és gazdasági hasznáról. Az EGSZB javasolja, hogy egy stratégiai elhelyezkedésű szigeten hozzanak létre régióközi iskolát, amely „az agrárturizmussal vagy mezőgazdasági termeléssel foglalkozó tanulók és dolgozók Erasmus programja” szellemében működne.

4.4 Intézkedéseket kell hozni olyan képzési programok kialakítására, amelyek ösztönöznék a bel- és külföldi egyetemeket arra, hogy részt vegyenek a szigeti termékek gazdasági potenciáljának tudatosításával és kihasználásával kapcsolatos tanulmányok készítését és tudományos kutatás folytatását célzó oktatási programokban.

4.5 Nagy körültekintéssel különleges megközelítést kell alkalmazni a szigetek kiszolgáltatott lakosságának védelmében. A megközelítés elsősorban a távol fekvő régiók lakosságát célozná, és irányelvként a szigetek lakottságának fenntartását és (elsősorban pénzügyi, mindenekelőtt a fiatalokhoz szóló) ösztönzők juttatását követné, miközben támogatási programokat alakítana ki, amelyek célja a kereskedelmi tevékenyég fejlesztése a távoli régiókban. E programok, amelyek mentesülnek a többlet visszafizetésének kötelezettsége alól, a szigetek gazdasági értékének növelésére vonatkozó lehetőségek kihasználására helyeznék a hangsúlyt, szem előtt tartva egyedülállóságukat és különlegességüket, valamint összhangban földrajzi és geológiai adottságaikkal.

4.6 Ragaszkodni kell a mezőgazdasági termékek minőségének javításához, amellyel párhuzamosan csökkenteni kell termelési költségeiket.

4.7 Különböző sajátos kritériumokat kell bevezetni, amelyek tekintettel vannak a talaj morfológiai jellemzőire és geológiai összetételére.

5. **Általános megjegyzések**

Az EGSZB, elismerve az égei-tengeri szigetek mezőgazdasági fejlődését korlátozó sajátos tényezőket, úgy ítéli meg, hogy a vizsgált rendeletnek érdemes lenne tekintetbe vennie az alábbi szempontokat:

5.1 Az égei-tengeri szigeteken az olyan alapvető erőforrásokkal, mint a víz, az energia és a nyersanyagok, korlátozott hozzáférhetőségük miatt szigorú gazdálkodást kellene folytatni. Ez a megjegyzés különösen érvényes a nyári hónapokra, amikor a turisták és nyaralók nagyobb száma miatt a szigeteknek víz-, energia- és egyéb ellátási problémákkal kell szembenézniük. A fent vázolt problémákkal is foglalkozni kell annak érdekében, hogy az erőforrások jobb kezelését és a természeti környezet egyensúlyának tiszteletben tartását szavatolva tudjuk őket kezelni. Ennek érdekében a rendelet olyan támogatási politikákat írhatna elő, amelyek lehetővé tennék e fontos, sajátos problémák kezelését.

5.2 **A földhasználat változásai a szigeteken:** a mezőgazdasági termőterület folyamatosan csökken a szigeteken, mivel ezeket a területeket folyamatosan átsorolják: beépíthető területté válnak, vagy a mezőgazdasági tevékenyég megszűnése miatt elparlagosodnak, terméketlenné válnak és elsivatagosodnak (ezt „állandósult területpihentetésnek” is nevezik). Ezért arra lenne szükség, hogy a mezőgazdasági termelést támogató programokkal a területek jobb felhasználását ösztönözzük. A rendelet kialakíthat egy ilyen támogatási keretet.

5.3 A gazdaságok visszaszorulása és feladása, továbbá az erdőkben és olajfaligetekben sorsára hagyott, elhalt biomassza (elszáradt ágak és aljnövényzet) felhalmozódása növeli az erdőtüzek kialakulásának esélyét. Ezek az erdőtüzek azután hosszú időre lehetetlenné teszik a földek mezőgazdasági célú felhasználását.

5.4 Vissza kell állítani az egyensúlyt a turizmus fejlesztésére szánt és a mezőgazdasági tevékenységnek szentelt területek között. E két ágazatnak ki kell egészítenie egymást.

5.5 Különös figyelmet kell fordítani a primer ágazatra, ahol a foglalkoztatás hatalmas csökkenést mutat, miközben a tercier ágazatban nő.

6. **Részletes megjegyzések**

6.1 A rendelet hatályát ki kell terjeszteni Krétára és Eviára.

6.2 Egy évre tervezett kezdeményezéseket kell indítani a mezőgazdasági termékek termelésének, forgalmazásának és promóciójának javítása érdekében. Ezeknek az intézkedéseknek törekedniük kell a termelés fokozására, de ezzel egy időben a minőség javítására is.

6.3 A kisebb égei-tengeri szigetek hagyományos olajfaligeteinek és citrusültetvényeinek megőrzése érdekében a mezőgazdasági termőterületek rehabilitációjára és felosztására alapuló területalapú támogatást kell bevezetni.

6.4 Fontos, hogy kiegészítő támogatásban részesítsük a következő termékeket: a fogyasztásra és ültetésre szánt burgonya, a tinoszi articsóka, a szkopéloszi szilva, a szantorini koktélparadicsom, a citrusfélék, a *Lathyrus* nemzetségbe tartozó szegletes lednek, a bab, a lemnoszi árpa, a hagyományos sajtfélék, például a naxoszi graviera, a lemnoszi kalathaki (védett eredetmegjelölés), a citromlikőr, az amorgoszi rakomelo, a Sziphnoszon és Leszboszon készült mandulás keksz, a kalloni szardínia stb.

A méz és az olaj a kisebb szigetek mezőgazdasági termelésének identitását és minőségét kifejező csúcstermékek.

6.5 Súlyt kell helyezni a Kiosz szigetén honos masztixfa hagyományos termesztésére, valamint a védett földrajzi jelzéssel ellátott borok termelésére a kisebb égei-tengeri szigetek hagyományos termőhelyein.

6.5.1 Pénzügyi támogatást kell előirányozni a haszonbérbe adott földterületek számára.

6.5.2 Meg kell erősíteni a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelölésének védelmére irányuló támogatást.

6.5.3 Pénzügyileg támogatni kell a szigeteken termelt borok és olívaolajok készítésének, tárolásának, szabályozásának és értékesítésének javítását.

Feltételek

6.5.4 A hektáronkénti művelésre, területkihasználásra és termelésre vonatkozóan meghatározott maximumot nem szabad túllépni.

6.5.5 A nemzeti jogszabályokban rögzített termesztési technológiát be kell tartani.

6.5.6 A termékeknek az „ellenőrzött eredetmegjelölés” vagy a „különleges minőségű” kategóriába kell tartozniuk.

6.5.7 Meg kell felelni a nemzeti és európai jogszabályok által támasztott követelményeknek.

7. **Javaslatok**

7.1 Az EGSZB megítélése szerint a rendeletnek elő kell segítenie a helyi gazdaság más ágazataival (turizmus, kézművesség, kereskedelem) való kapcsolatok kialakítását, súlyt helyezve egyúttal a turisztikai kínálat irányváltására.

7.2 Az EGSZB különös fontosságot tulajdonít a gyümölcstermesztési és -szüretelési módszerek tanításának, a geológiai szempontból érdekes helyszínek felkutatásának, az agroökoszisztémákban élő állatfajták megismerésének, a mediterrán táplálkozási kultúrának, az egészséges táplálkozásnak és a biotermékeknek.

7.3 Az EGSZB véleménye szerint azok az élmények, amelyeket az árnyat adó olajfa- és narancsligetek csendje, a földdel való közvetlen kapcsolat, a nyugalom és a mindennapok rohanásától való távolság, a vidék rejtett zugainak felfedezése, illetve mindezek együttes, jótékony hatása nyújtani képes, összeegyeztethető egy sajátos és eredeti turisztikai paletta kialakításával (kulturális és ökoturizmus, agrárturizmus, egészségturizmus, természetjárás, gasztroturizmus stb.).

Így kialakulhat egy másfajta, a minőségi turizmushoz, a gasztronómiához (mediterrán étrend), a biotermékekhez és az agrárturizmushoz amúgy eleve közvetlenül kötődő mezőgazdasági termékekre épülő turizmus. Ez lehetővé teszi a tömegturizmuson, vagyis a hagyományos napfény + tenger formulán való túllépést. **A rendelet hozzájárul majd ezeknek a lehetőségeknek a támogatásához**.

7.4 Az EGSZB megítélése szerint a többek között a biotermékekre, a kozmetikumokra vagy a gyógyászati termékekre vonatkozó uniós politikák keretében, illetve a mediterrán kultúra termékeinek promócióját elősegítendő az égei-tengeri szigetek egyikén létre lehetne hozni egy a földközi-tengeri térség egészséges étrendjével és gasztronómiájával kapcsolatos továbbképzési programokért felelős szolgálatot vagy hivatalt.

7.5 Az EGSZB olyan kísérleti projekt elindítását ajánlja, amely a „Kioszi Masztixtermesztők Szövetsége” elnevezésű szövetkezet tapasztalatait vehetné alapul, azzal a céllal, hogy Görögországban és egész Európában olyan bolthálózatot („mastihashop”) hozzon létre, amely a masztixot, annak különböző tulajdonságait, felhasználási módjait igyekezne megismertetni és népszerűsíteni az ebből az anyagból Kiosz szigetén, Görögországban, illetve az Európai Unióban készült termékek révén.

7.6 Az EGSZB már javasolta, többek között a közgyűlése által ECO/213. szám alatt 2008. július 10-én és ECO/262. szám alatt 2010. július 15-én elfogadott véleményében, hogy az agrárturizmust a foglalkoztatás támogatásával összefüggésben prioritásként kezeljék.

7.6.1 Ezért úgy ítéli meg, hogy a rendeletnek ösztönöznie kell a szigetek lakóinak a mezőgazdasági ágazatban való részidős alkalmazását, kézzelfogható támogatást nyújtva azáltal, hogy elismeri az agrárturizmusba történő beruházásokra és az abból való jövedelemszerzésre való jogukat. Annak, hogy ez a két tevékenység kölcsönösen elősegíthesse egymást, alapvető feltétele a földterületek kettős besorolásának elismerése, amelyeknek egyszerre kell mezőgazdasági (vagy erdőgazdasági) művelési ágban lenniük, és egyben az agrárturizmusnak megfelelő besorolással rendelkezniük. Ennek a jognak azonban nem egy adott földterületre, hanem az egyes gazdaságokra kell vonatkoznia.

7.6.2 Fontos kedvező feltételeket szavatolni az agrárturizmus számára, például garantálni azt a jogot, hogy egy gazdaságon belül ki lehessen alakítani valamilyen szerényebb, a falusi turizmust szolgáló infrastruktúrát. Ezt a jogot azzal a feltétellel kell megadni és megújítani, hogy folytatódik a mezőgazdasági termelés (olíva, szőlő, narancs, mandarin, masztix, méz, füge stb.).

7.6.3 A kisebb szigetek hátrányos helyzetű területein, amelyekről nagymértékben elvándorolt a lakosság, illetve ahol parlagon hevernek a termőterületek, a részidős mezőgazdasági tevékenység fejlesztése tűnik a legmegfelelőbb és legtartósabb megoldásnak a lakosság megtartásának és a szigeti környezet megőrzésének érdekében.

E célból a rendelet hasznos lehet és katalizátorhatást fejthet ki a helyi élet fenntartásának és a gazdag természeti környezet megőrzésének érdekében, a szigetre látogató valamennyi polgár és természetesen a helyi lakosság javára.

7.7 Végezetül az EGSZB úgy ítéli meg, hogy mindenekelőtt a mezőgazdaság és a turizmus a szigetek fejlődését elősegíteni képes alapvető ágazat. A szigeteken más tevékenységek is jellemzőek, így például az állattartás, a halászat, a hajózás és a kulturális ágazat. Ezeket is fel lehet használni, a fentiekkel összefüggésben, a helyi mezőgazdasági termékek népszerűsítésében és piaci pozícionálásában. E célok megvalósításához hasznosnak tűnik a kutatás támogatása, például mezőgazdasági oktatási intézmények létrehozásával, olyan növekedési stratégiát alakítva ki, amely a tudásra, a kutatásra és az innovációra épül, és új, dinamikus versenyelőnyöket teremt, illetve kihasználja az égeitengeri szigetekben rejlő oktatási és kutatási potenciált. Olyan integrált stratégiai keret rajzolódik így ki, amely minden gazdasági ágazatra kiterjed, és a hagyományos szigetállam (Málta, Ciprus), valamint az erős regionális identitású szigetek (Szardínia, Korzika) sémáján túllépve a szigetek fejlődésének új, modern modelljét teremti meg, amely szorosan kötődik a mezőgazdasághoz, illetve, általánosabb értelemben, a kisebb égeitengeri szigetekhez.

Kelt Brüsszelben, 2011. március 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke

Staffan NILSSON